

”נקודה טובה” – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

(גיליון 21 - שנת תשפ”ב גיליון “כי-תשא” - יח’ אדר א’ תשפ”ב, 19 לפברואר 2021)

לע”נ אמו”ר ר’ יוסף-חיים ב”ר יעקב רוט ז”ל

ב”ה

”נקודה טובה” לפרשת “כי-תשא” - “בעולם של אגו משתולל, אין מקום לאלוהים”.

לפני פחות משנה, נפטר הרב יונתן זקס - רבה הראשי של בריטניה. הוגה דעות מבריק, יצירתי, חדשני ופורה, שהשאיר אחריו מורשת גדולה ועמוקה של הגות.

בספרו **”השותפות הגדולה”**, הוא עוסק בשותפות בין הדתות ה”אברהמיות” המאמינות באל אחד (היהדות, הנצרות והאיסלאם) למען קיומו של עולם טוב יותר. והנה קטע מספרו (ערוך).

אם צודקים האתיאיסטים החדשים, אזי כדי להאמין באלוהים ולדבוק באחת הדתות עליך להיות מעורער, ממורמר או מדורדר. אולם, כולנו יודעים שאין זה כך. הדת מעלה אנשים לגבהים מוסריים, מקדשת את אהבתם ועוזרת להם לבנות קהילות של חסד ושל צמיחה.

התורה היא הראשונה שלימדה את האדם על קדושת החיים, על כבוד היחיד, על צו השלום ועל גבולותיו המוסריים של הכוח. ההיסטוריה מלמדת אותנו, שחברה חסרת אלוהים, היא מסוכנת. המגמה הזאת הצמיחה ארבעה ניסויים חברתיים מזוויעים - צרפת המהפכנית, גרמניה הנאצית, וברית המועצות וסין הקומוניסטיות. אולם מאידך, דתיות קיצונית, היא לא פחות מסוכנת מדיקטטורות חילונית.

חברות המאבדות את דתן, נוטות לשקוע לאחר זמן לא רב. הן מגלות שכאשר הן חתכו את החבלים שעיגנו את המוסריות שלהן, את הקשר עם ה”נשגב” (הקב”ה), אזי כל מה שנשאר להן הוא אמת ומוסר יחסיים ו”גמישים, שאינם מוחלטים (ואינם אמיתיים)...

אני חושש שבלי הדת, לא נוכל לקיים את המושג “כבוד האדם”. נגלה שאיננו מסוגלים להחזיק במוסר משותף שיאגד אותנו בקהילות של עקרונות וערכים משותפים. הנישואים שתוסר מהם הקדושה יתפוררו, והילדים יסבלו מכך. ולבסוף ניווכח שאיננו יכולים להצביע על משמעותם של חיי האדם בכללותם. במקרה הטוב נצליח אולי לראות את חיינו כמיזם אישי, כנוה פרטי במדבר של חוסר משמעות.

בעולם שאין בו אלוהים, המושכל הראשון הוא “אני”, פרודת העצמי. יש אנשים אחרים, אבל הם אינם ממשיים (כי אני חשוב יותר...). וכאן נולדות הבעיות הבלתי פתירות: אם ה”אני” הוא העיקר, אזי מדוע עלי להיות מוסרי? למה צריכה לעניין אותי טובתם של אנשים אחרים, שאין לי קשר אליהם? מדוע עלי להגביל את החופש שלי כך שיאפשר חופש גם לאחרים!?

באין אלוהים, **אנו עלולים למצוא את עצמנו לכודים בבית הסוהר של ה”אני” העצמי.**

בעולם של “אני” נישואים מתפרקים, קהילות נשחקות, הנאמנות מבוזה, האמון מידלדל ואלוהים יוצא מכלל חשבון. **בעולם של אגואים משתוללים אין מקום לאלוהים.**

”נקודה טובה” – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

פרשתנו, פרשת “כי תשא”, “פוגשת” את דבריו אלה של הרב זקס בשתי נקודות. האחת - חטא העגל, חטא בו עם ישראל קלקל את מערכת הקשרים שלו עם אלוקיו והתרחק ממנו ובכך פגם ב”שותפות” שבין אלוקים לאדם.

נקודת המפגש השניה היא **נקודת ה”אני”**: כי “בעולם של אגואים משתוללים אין מקום לאלוהים”.

פרשתנו פרשת “כי תשא”, פותחת במפקד בני ישראל. מפקד הנותן “מקום” וחשיבות גדולה לכל אחד ואחד ולכאורה מעצים מאד את ה”אני”.

אם כך, אז איך התורה מתמודדת עם סכנות האגואיזם של ה”אני” שמנה הרב זקס בדבריו!?

התשובה היא שהמפקד נועד דוקא ללכד את היחידים ולהפוך אותם לחברה מאוחדת ומלוכדת, למרות שלכל יחיד ולכל פרט, יש את המקום המיוחד לו.

כל אחד נתן לצורך המפקד מטבע של **מחצית** השקל, ללמדך שלעולם לא תהיה שלם, ללא המחצית האחרת של חברך. זאת ועוד, כל מחציות השקל, נתרמו לצורך בניית המשכן - הפרוייקט הלאומי הגדול, שנועד **לאחד את האומה** וליצור “שגרירות” אלוקית – רוחנית על פני האדמה.

ואכן, במפקד אחר, בתחילת ספר דברים, הדברים כתובים בצורה מפורשת יותר: “שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם” (במדבר א, ב).

“עֲדָת” - המפקד מונה את כל האנשים שיש להם **ייעוד משותף** (עדה מלשון ייעוד) - להיות עם סגולה.

“לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם” – לכל אדם יש כמה מעגלי קירבה וקבוצות ייחוס אליהן הוא שייך. העדה מורכבת משבטים, וכל שבט מורכב ממשפחות. לכל אדם, לכל משפחה ולכל שבט יש ייחוד ו”צבע” משלו.

הייעוד המשותף יוגשם דווקא מתוך הרבגוניות של סגולות ותכונות אופי, של מקצועות ועמדות חיים. כל שבט בייחודו וכל משפחה בסגולותיה יְעַבְדוּ את התפקיד המשותף של בית ישראל ויממשו אותו דוקא מתוך נקודת החוזק ה”סגולית” שלהם. וכולם יחד, יבנו במשולב את הפסיפס והקולאז' הגדול של העדה - של עם ישראל (עפ”י רש”י הירש, דברים, שם).

החיבור של “פרודות האני” (כלשון הרב זקס) אל ה”עדה” והייעוד המשותף, הוא זה שפותר את הבעיות שמנינו. מונע מן האגו להשתולל ונותן לאדם פרופורציה ומשמעות לחייו.

מברכת שבת שלום

אשה רוט

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה (במייל ו/או בווטסאפ), ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון “נקודה טובה”: http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ”ל. **אהבת? הפץ בין חבריך.**